

سینهما زمانیکی هاوچهرخو زیندوووه گهلی کورد له هه موو گهلانی دنیا زیاتر پووستی پییهتی

گفتوگو / شهرام عهبدووللا

× بارودوخی سینهمای کوردیی پیش راپهرین و دواى راپهرین چۆن لیکهدههیتهوه؟
پیش راپهرین و ئا ئیستاش شتیگمان نییه ناوی سینهمای کوردیی بیته، بهلام دهتوانم بلیم شتیگمان ههیه له دواى راپهرینهوه پیی بلیم (فیلمی کوردیی). دهتوانین بلیم له دواى راپهرینهوه بارودوخیکی گونجاو ها ته پیش بو بناغه ریژی سینهمای کوردیی، بهلام شهری رهنکهکان و حیزبهکان نه یانه پشیت بنه مایه کی زانستی و ئەکادیمی بو سینهمای کوردیی دابمه زیت به ئیستاشهوه.

× ههلسوکهوتی دهسهلاتی کوردیی له گهل سینهما دا چۆن باس ده کهیت؟

دهسهلاتی کوردیی تائیسنا نه یارمهتیدهر بووه نه ریگه خو شکر بووه بو دامهزراندنی سینهمای کوردیی، نه گهر ههر له سه ره ئه م ریسنا نازانستی و نا ئەکادیمی به ردهوام بیته، دلنیام شتیگ له داها توویه کی نزیکا دروست نابیت ناوی سینهمای کوردیی بیته. نه گهر حیزبهکان هه ریه ک له لای خو یانه وه دهست له قورخرکردنی کلتوری کوردیی هه لنه گرن ئەوا هه ره شه یه کی گه و ره گه و ره تریشی ده بیته بو سه ر کلتوری کوردیی که ئەمهش په یوه ندییه کی راسته وخوی به ئاسایشی نه ته وایه تیمانه وه هه یه.

بهو هیوا یه م که حیزبهکان و دهسهلات رای که سه ئەکادیمییه کان وه ر بگرن، نه ک کهسانی حیزبی و هه لپه رست. نه گینا ئەمه وه ک میژوو له سه ره دهسهلاتی ئەمرۆی کوردیی ده که ویت. نه گهر راست دهویت ده بی دهسهلاتی کوردیی باوهری ته و او ی به توانای خه لکه ئەکادیمییه کان خوی هه بیته، نه ک لی ره وه لوی خه لکانیک دینن و له سه ره به رزه وه ندییه کان کهسانی خو مان بودجه یه کی زوریان بو ته رخان ده که ون له پیش تریش ته ماشایان ده که ن. ئەمه له کاتی که ئیگهش کولنا ده یین و له هه ولی به رده و امدا یین بو دامه زراندنی بناغه یه کی ئەکادیمی سینهمای کوردیی.

× چۆن سه یری ئەو سه رپال سازییه ده کهیت که له ته له فزیونه کوردییه کاندایه کهیت؟
دهتوانم بلیم ئەمرۆی باشوری کوردستان زه مینه یه کی له باره بو به ره مه هیانی سه رپال، به لام به ره مه هیانی سه رپال پووستی به چهنه بنه مایه کی ئەکادیمی هه یه که له

زۆربهی سه رپاله کانی کوردستاندا لایه نه ئەده بی و هونه رییه که لایه نه بییه زه. ههروهه دهتوانم بلیم که ته له فزیونه کوردییه کان پرۆیا گهنده یه کی زور ده که ن بو ئەم جو ره سه رپالانه وه هه ر خو شیان شاهیدی ئەو راستییه، به لام به رای من ههروهک له سه ره تا وه ئاماژه م پیدایه که ئیگه وه ک کورد شتیکی به رجه سه تی وادیارمان نییه ناوی سینهمای کوردیی بیته، جا له به ره ئەوه زۆربه ی فیلمه کانی وینه گرتن و مامه له کردنیان له گهل ئەکته ره لایه نه هونه رییه کانی تریش وه ک سه رپاله کان وایه. دهسهلاتی کوردیی تائیسنا واده زانیت که سینهما شتیکی دووره وه له گهل که لتوری کوردییدا ناگونجیت، بویه وه کو پووست به هانای بنیاتنای سینه مایه کی ئەکادیمی کوردییه وه، نابته. که ده بوا یه دهسهلاتی کوردیی په یوه ندییه کی پته وی له گهل ئەکادیمیان و سینهما سازانی کوردییدا دروست کردایه، به لام به داخه وه م که دهسه لات سینهما کارانی کوردیی تا راده یه کی زور وه لانا وه.

× ماوه یه که سینهما کاران روویان کردو ته کاری دیکۆمینیته له و باره یه وه چۆن بیر ده که یته وه؟

به رای من دیکۆمینیته کردن له کوردستاندا شتیکی زور باشه، به لام به و مرجه ی بنه ما ئەکادیمی و زانستییه کانی دروست کردنی فیلمی دیکۆمینیته تیدا ره چا و بکریته، چونکه ئەمرۆ به هه زاران هه زار ماده ی سه ره تاییمان هه یه بو دیکۆمینیته کردن و به ئه رشیفکردن، که ئەمهش خوی له خویدا بناغه یه کی پته وه بو داها تووی که لتوری رووشنیری کوردیی، نه گهر به باشی به ره م بیته ئەوا وه ک میژوو کلتوری میلله ته که مان بو نه وه ی داها توو ده مییته وه.

× فیستیقاله سینه مایه کان چۆن به یان ده کهیت؟

هه ست ده که م ئەم پرسیاره پیکه نین ئا وه ره، له به ره ئەوه ی ئیگه هینده ی پووست، فیلم له کوردستاندا به ره م نا هیین که شایانی سازدانی ئەو هه موو فیستیقالانه بیته، وا له کوردستان و ده ره وه ی کوردستاندا ریگه خرین.

خۆزگه بمان توانیایه سالانه چهنه فیلمیکی زور باش، نه گهر هینده ی ژماره ی په نجه کانی ده ستیکیش بیته، به ره م به یانییه، ئەوجا دوو هیندهش فیستیقالمان، له ناوه وه وه ده ره وه سازدایه ئاسایی بوو.

× له سه ره بارودوخی بینه ری سینهما له کوردستان چۆن ده دویت؟

ئیگه ناتوانین به فیلمیک و دووان بینه ری سینهما دروست بکه یین. ئیگه یه ک که تائیسنا هۆلیکی سینهمای شیاومان نه بی چۆن ده توانین بلیم خاوه نی بینه ری کین له مانای سینهما تیده گات! ئەمهش چاریکی تر په یوه ندی راسته وخوی به دهسه لات وه یه، جا بویه به رای من سینهما نه بووه به کلتوری پیشه لمان، تا له گهل بینه ردا په یوه ندی راسته وو پیچه وانه له سه ره یه کتری دروست بکه ن.

× دروست کردنی فیلمی ته می سه ره خه رهنده وه کو چاره مین فیلمی ئیوه به ره وه رووی کۆمه لیک گرفت و کیشه بو یه وه، ئەو کیشه نه چۆن سه ریانه ه لدا؟

گرته په ک له فیلمی (ئه مرۆ سه ی)

ته و او کردنی کاری فیلمه که ده رچوو، که چی هه ر ته نیا بریاری سه ر کاغز بووه نه چوو ته جیه جیکردنی جدییه وه.

من تینا گه م بوچی بودجه ی فیلمه که ی ئیگه که زوریش که متربو له هه ندیک بودجه ی فیلمی تر که دوا ی کاره که ی ئیگه به ماوه یه کی زور ده ستیان پیکرا وه زیاتریشیان بو سه رف کرا وه، که چی ئەوه ی ئیگه تائیسنا وه کو پووست کاری بو نه کرا وه؟؟!

ئیگهش تائیسنا هه ر به وه یوا یه وه به رده و امین بو به ره مه هیانی ته می سه ره خه رهنده وه ک فیلمیکی سینه مایه. خا واریشیم که دهسه لاتی کوردیی واتیبگات که به ره مه هیانی ئەم فیلمه ده بیته به شیک له کلتوری میژروی سینهمای ئەم میلله ته له قوناغه دا.

به شیوه یه کی گشتی سینهما زمانیکی هینده هاوچه رخو زیندوووه که گه لی کورد له هه موو گهلانی دنیا زیاتر پووستی پییه تی. چونکه هه موو گهلانی دنیا له م زمانه تیده گه ن. ئەم زمانه ده توانیت هه موو سنوره کان به زینیت و بگاته قولایی هه موو هه سه ته کان، له هه ر جیه ک بن له م گه ر دوونه دا ئە گه ر دوست بن یان دوژمن.

جا بویه لی ره وه چاریکی تر داوا له دهسه لاتی ئەمرۆی کوردیی ده که م له گهل کهسانی ئەکادیمی سینهمای کوردییدا وه ک پووست مامه له بکات و کاری جیدی بو دامه زراندنی سینهمای کوردیی ئەنجام بدات.

ئه گینا دهسه لاتی ئەمرۆی کوردیی له به رامبه ر نه وه ی ئاینده وه کلتوری میژو ودا ده که ویت به رده م به رپرسیارییه وه، ئەمه ئە گه ر میژوو به هه ند وه ر بگریته.

سه ره تای کیشه کانی فیلمی ته می سه ره رهنده له گۆرینی وه زیاری رووشنیری به وه زیاری تر (تیداره ی سلیمانی) ده ستیپیکرد. ئیگه له سه ره تا داو پیش وینه گرتن به هه فته یه ک به هو ی ئەو گۆرینه وه کاره کانمان سستیان تیکه وت. من ماوه ی سال و نیویک خه ریکی کاره کان بووم به هاو کاری ستافی کاره که م و زور دل سوژانه، ته نانه ت ته وانه ی که بیانیش بوون وه ک وینه گرو دیکو روو جل و به رگ و... له گهل ئەوه ی که قسه شم له گهل دهنگ هه لگرو ئارایشتی بیانی کردبوو، هه ره وها قسه کردنمان له گهل کۆمپانیایه کی روسی بو کاری شته وه وه چاپ و مونتاز و دهنگ و کوپی کوتایی، به ئەنجام گه یشتبوو. ته نانه ت به سیناریو کردنی رۆمانی ته می سه ره رهنده زیاتر له (8) مانگ کاتی ویست چونکه ورده کاری زوری تیدایه. ئەمه بیجگه له ماندویتی له وه به ره له گهل ئەو ئەکته ره سه ره کیبانه ی له ناو فیلمه که دان، له وانه فه رها دو شیرین که دوو قوتایی سه ره تایی له ناو فیلمه که دا، ئەمانه زورترین کاتی خووم پییه خشیوون بو پرۆقه کردنیان و ئەکته ره کانی تریش که زۆربه یان سه ره تایی به که م کار کردنیان بووه له به رده م کامی ردا. خو ت ده زانیت که ئەمانه چهنه کات و ماندوو بوونیان ده ویت. سه ره رای ئەمانهش، به هو ی دهسه لات وه، کاره که مان له سه ره تایی (2006) وه سستی تیکه وت که ده بوا یه به گۆره ی ناوه روکی گریپه سه ته که مان له گهل وه زارته له کوتایی سالی (2006) فیلمه که به ره م به ینرایه.

به لام به داخه وه م تائیسنا کیشه کانمان بی چاره سه ری شیا و ماونه ته وه چونکه چهنان جار به فه رمانی وه زاری بریاری